

Nd.

877. Nefndarálit

[205. mál]

um frv. til l. um Seðlabanka Íslands.

Frá minni hl. fjárhags- og viðskiptanefndar.

Minni hl. nefndarinnar skilar séráliti um frv. þar sem hanu er í grundvallaratriðum andvígur þeirri stefnu sem nú er fylgt í vaxta-, peninga- og bankamálum, en þessi stefna hefur m.a. haft í för með sér stórfellt vaxtaokur þannig að raunvextir eru hér einhverjir þeir hæstu í heimi um þessar mundir. Jafnframt er ljóst að stefnan í vaxtamálum mun nú á þessu ári stofna í hættu þeim árangri sem ætlunin er að ná í kjölfar nýgerðra kjarasamninga. Er ljóst að forusta fjármálaráðherra og formanns Sjálfstæðisflokksins ræður þarna úrslitum: Ríkissjóður er rekinn með stórfelldum halla og hallinn er fjármagnaður með lántökum á almennum markaði sem spenna upp vexti í landinu.

Seðlabankafrumvarpið á sér langa sögu sem ekki verður rakin hér í nefndaráliti. Bent skal á að svokölluð bankamálanefnd skilaði frumvarpi sem aldrei hefur birst í þingskjöllum. Frumvarpið hafði að geyma fjölmargar breytingartillögur við gildandi seðlabankalög sem margar voru til bóta eins og fram kom í álitum Lúðvíks Jósepssonar og Kjartans Jóhannssonar sem birt voru sem fylgiskjöl með frumvarpi til laga um Seðlabanka Íslands á þskj. 393. Eftir að bankamálanefnd hafði skilað áliti sínu gerði Seðlabankinn verulegar breytingar á frumvarpi nefndarinnar og voru þær yfirleitt ekki til bóta. Síðan breytti ríkisstjórnin fáeinum atriðum — þar á meðal í 10. gr. frumvarpsins — og þannig kom málið fyrir þingið. Málið hefur legið fyrir fjárhags- og viðskiptanefnd deildarinnar í nokkra mánuði og loks á fundi hennar í dag, 15. apríl, kom meiri hl. sér saman um breytingartillögur við frumvarpið. Á sama fundi lagði minni hl. fram nokkrar breytingartillögur og eru flestar þeirra fluttar í deildinni svo að þingið geti tekið afstöðu til þeirra.

Áður en vikið er að breytingartillögum skal tekið fram að auk þess að fjalla um seðlabankafrumvarpið ræddi nefndin um frumvarp Guðrúnar Helgadóttur o.fl. um sjálfstætt bankaeftirlit og að ákvæðin um bankaeftirlit yrðu tekin út úr seðlabankafrumvarpinu. Ekki náðist samstaða um það í nefndinni og flytur minni hl. breytingartillögur um bankaeftirlitið þar sem gert er ráð fyrir því að styrkja stöðu þess þó að það verði áfram innan Seðlabankans. Verður vonandi unnt að afla stuðnings meiri hl. þingsins við þessi sjónarmið við meðferð málsins í þingdeildinni.

Þá er vert að geta þess að 17. mars s.l. lagði Svavar Gestsson fram í nefndinni ellefu spurningar til viðskiptaráðherra um frumvarpið og einstakar greinar þess. Þegar nefndarstörfum lauk 15. apríl var ekki komið svar við þessum spurningum en því lofað að það birtist á þessum sólarhring.

Grundvallaratriði þeirra breytingartillagna, sem minni hl. flytur, eru þessi:

1. Gerðar eru tillögur um að skerða vald Seðlabankans verulega frá frumvarpinu, bæði með því að bankaeftirlitið verði sjálfstæðara og heyri beint undir bankaráð en ekki bankastjóra, með því að sjóðavarsla verði tekin undan Seðlabankanum og með því að draga úr heimildum bankans til þess að binda innlánsfé.

2. Minni hl. flytur ekki breytingartillögu við 10. gr. og greiðir atkvæði gegn tillögu meiri hl. Í greininni er vaxtafrelsið tekið aftur og ríkisstjórninni gert kleift að taka ákvarðanir um vaxtastig ef vaxtaþróun fer úr böndum eins og gerst hefur að undanfögnu. Þetta er mikilvægt ákvæði og jákvætt skref að mati minni hl. að hverfa frá hinu algera vaxtafrelsi.
3. Breytt er reglum um ráðningu seðlabankastjóra og öll undanþáguákvæði vegna núverandi bankastjóra eru felld niður.
4. Útþensla Seðlabankans hefur sætt sívaxandi gagnrýni innan þings og utan. Til þess að setja útþenslu bankans eðlilegar skorður er lögð til sú regla að bankinn skili hagnaði sínum árlega í ríkissjóð.
Nánari grein verður gerð fyrir tillögum minni hl. í framsögu.

Alþingi, 15. apríl 1986.

Jón Baldvin Hannibalsson,
frsm.

Svavar Gestsson.

Fylgiskjal.

BANKAMALANEFND

FRUMVARP TIL LAGA

UM

SEÐLABANKA ÍSLANDS

FRUMVARP TIL LAGA UM SEÐLABANKA ÍSLANDS

I. KAFLI

SKIPULAG BANKANS OG HLUTVERK

1.gr.

Seðlabanki Íslands, hér eftir nefndur Seðlabankinn, er sjálfstæð stofnun, sem er eign ríkisins, en lýtur sérstakri stjórn samkvæmt lögum þessum.

2.gr.

Ríkissjóður ber ábyrgð á öllum skuldbindingum Seðlabankans. Heimili og varnarþing Seðlabankans er í Reykjavík.

3.gr.

Hlutverk Seðlabankans er:

1. að annast seðlaútgáfu, láta slá og gefa út mynt og vinna að því, að peningamagn í umferð og framboð lánsfjár sé hæfilegt miðað við það, að verðlag haldist stöðugt og framleiðslugeta atvinnuveganna sé hagnýtt á sem fyllstan og hagkvæmasta hátt;
2. að efla og varðveita gjaldeyrisvarasjóð, er nægi til þess að tryggja frjáls viðskipti við útlönd og fjárhagslegt öryggi þjóðarinnar út á við;
3. að kaupa og selja erlendan gjaldeyri, fara með gengismál og hafa umsjón og eftirlit með gjaldeyrisviðskiptum;
4. að annast bankaviðskipti ríkissjóðs og vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um allt, er varðar gjaldeyris- og peningamál;

5. að vera banki innlánsstofnana og stuðla að heilbrigðum verðbréfa- og peningaviðskiptum;
6. að gera sem fullkomnastar skýrslur og áætlanir um allt, sem varðar hlutverk hans;
7. að annast önnur verkefni, sem samrýmanleg eru tilgangi hans sem seðlabanka.

4.gr.

Í öllu starfi sínu skal Seðlabankinn hafa náið samstarf við ríkisstjórnina og gera henni grein fyrir skoðunum sínum varðandi stefnu í efnahagsmálum og framkvæmd hennar. Sé um verulegan ágreining að ræða, er Seðlabankastjórn rétt að lýsa honum opinberlega og skýra skoðanir sínar. Hún skal engu að síður telja það eitt meginhlutverk sitt að vinna að því, að sú stefna, sem ríkisstjórnin markar að lokum, nái tilgangi sínum.

II. KAFLI

SEÐLAÚTGÁFA OG MYNT

5.gr.

Seðlabankinn hefur einkarétt til að gefa út peningaseðla og láta slá og gefa út mynt eða annan gjaldmiðil, er geti gengið manna á milli í stað peningaseðla eða löglegrar myntar.

Seðlar og mynt, sem bankinn gefur út, skulu vera lögeyrir til allra greiðslna með fullu ákvæðisverði.

Ráðherra sá, sem fer með bankamál, ákveður að fengnum tillögum Seðlabankans, lögun, útlit og fjárhæð seðla þeirra og myntar, sem bankinn gefur út, og gefur út auglýsingu um það efni.

6.gr.

Seðlabankinn skal stefna að því að eiga ávallt á móti að minnsta kosti helmingi seðlamagnsins, sem í umferð er, gulleign, innstæður eða aðrar auðseldar og óbundnar eignir í erlendum gjaldeyri, sem nota má til greiðslu hvar sem er. Skal bankinn birta reglulega skýrslur um það, hve miklum hluta seðlaveltunnar þessi trygging nemi.

III. KAFLI

INNLEND VIÐSKIPTI SEÐLABANKANS

7.gr.

Seðlabankinn tekur við innlögum frá innlánsstofnunum, sem eru viðskiptabankar, sparisjóðir, innlánsdeildir samvinnufélaga og hver sú stofnun önnur, sem tekur við innlánnum frá almenningi.

Seðlabankinn getur veitt innlánsstofnunum lán með endurkaupum verðbréfa eða á annan hátt gegn tryggingum, sem bankinn metur gildar.

Bankinn ákveður form innlánsreikninga og setur reglur um lánveitingar sínar.

8.gr.

Seðlabankanum er heimilt að ákveða, að innlánsstofnanir skuli eiga fé á bundnum reikningi í Seðlabankanum, sem svarar tilteknum hundraðshluta af heildarinnlánsfé hversrar stofnunar, til að mæta endurkaupum á afurða- og framleiðslulánum til atvinnuveganna. Innlánsbinding samkvæmt þessari grein skal vera í samræmi við endurkaup á hverjum tíma, en má þó hæst nema 28% af heildarinnstæðufé hjá hverri stofnun.

Seðlabankinn getur ákveðið, að tiltekinn hluti innlánsaukningar skuli bundinn á reikningi hjá honum, enda fari heildarinnstæða, sem

viðkomandi stofnun sé skylt að eiga í Seðlabankanum, ekki fram úr því hámarki, sem sett er í 1.mgr.

Seðlabankinn setur nánari reglur um framkvæmd innlánsbindingar samkvæmt 1. og 2.mgr., að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar.

9.gr.

Auk innlánsbindingar, samkvæmt 8.gr., er Seðlabankanum heimilt, til að hafa áhrif á útlánaþróun og stuðla að jafnvægi á peningamarkaði, að ákveða, að innlánsstofnanir skuli eiga á sérstökum bundnum reikningum við Seðlabankann allt að 5% af heildarinnstæðufé hjá hverri stofnun. Heimilt er Seðlabankanum að ákveða bindiskylduhlutfallið hærra að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar.

Óheimilt er að ráðstafa fé því, sem bundið er samkvæmt þessari grein, til útlána.

10.gr.

Seðlabankanum er heimilt að ákveða, að innlánsstofnanir skuli eiga ríkistryggð verðbréf eða önnur trygg verðbréf, er nemi allt að 10% af innstæðum hjá þeim, nema hærra upphæð sé ákveðin í lögum. Einnig ákveður hann, hvaða verðbréf skuli metin gild í þessu skyni.

11.gr.

Seðlabankinn ákveður vexti af innstæðum á reikningum við bankann og af útlánum, sem hann veitir. Ákvarðanir bankans um vexti skulu birtar fyrirfram.

Seðlabankanum er heimilt að ákveða hámark vaxtamunar milli inn- og útlánsvaxta hjá innlánsstofnunum.

12.gr.

Seðlabankanum er heimilt að endurkaupa af innlánsstofnunum lán vegna útflutningsframleiðslu, sem framleiðendur og útflytjendur stofna

til við þær, með þeim kjörum, að endurgreiðsla höfuðstóls og vaxta sé háð breytingum á gengi ákveðins erlends gjaldeyris, breytingu á gengi íslenskrar krónu eða höfuðstóll greindur í ákveðnum erlendum gjaldeyri. Sé höfuðstóll greindur í ákveðnum erlendum gjaldeyri, skal innlánsstofnun greiða lántaka lánsfé í íslenskum krónum miðað við kaupgengi hins erlenda gjaldeyris á lántökudegi.

Með erlendum gjaldeyri, samkvæmt þessari grein, er einnig átt við reikningseiningar, sem byggðar eru á fleiri en einum gjaldmiðli og notaðar eru í almennum lánaviðskiptum á alþjóðamarkaði.

13.gr.

Seðlabankinn er viðskiptabanki ríkissjóðs og annast fyrir hann hvers konar bankaþjónustu.

Seðlabankinn getur tekið til ávöxtunar sjóði á vegum ríkisins, enda sé það ákveðið í lögum fyrir hlutaeigandi sjóði eða af stjórn sjóðsins.

Heimilt er Seðlabankanum að veita ríkissjóði lán til skamms tíma. Skal við það miðað, að slík lán greiðist upp eigi síðar en í lok hvers fjárhagsárs.

Ríkisvixlar, skuldabréf og önnur verðbréf, sem eru útgefin af ríkissjóði og Seðlabankinn kaupir, skulu teljast lán til ríkissjóðs samkvæmt 3. málsgrein.

14.gr.

Seðlabankinn má kaupa og selja ríkisskuldabréf og önnur trygg verðbréf, og skal hann vinna að því, að á komist skipuleg verðbréfa-viðskipti. Er honum í því skyni heimilt að stofna til og reka kaupþing, þar sem verslað yrði með vaxtabréf og hlutabréf samkvæmt reglum, sem bankastjórnin setur og að fenginni staðfestingu ráðherra.

Seðlabankanum er heimilt að stofna til skuldbindinga innanlands með útgáfu verðbréfa með ákvæði þess efnis, að höfuðstóll og/eða vextir sé bundið gengi erlends gjaldeyris. Um skattalega meðferð þeirra gilda sömu reglur og gilda hverju sinni um innstæður í bönkum og sparisjóðum.

15.gr.

Seðlabankinn skal ekki annast viðskipti, sem samkvæmt lögum, venju eða eðli máls teljast verkefni innlánsstofnana. Honum er því óheimilt að skipta við almenning og keppa um viðskipti við innlánsstofnanir. Rísi ágreiningur um ákvæði þessarar greinar sker ráðherra úr.

Engu að síður er Seðlabankanum heimilt, að fengnu samþykki ráðherra, að annast önnur verkefni, sem samrýmast hlutverki hans sem seðlabanka.

IV. KAFLI

GENGISMÁL OG ERLEND VIÐSKIPTI

16.gr.

Seðlabankinn ákveður, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar verðgildi íslensku krónunnar gagnvart erlendum gjaldeyri svo og mörk kaup- og sölugengis út frá því. Innan þeirra marka skráir Seðlabankinn daglega kaup- og sölugengi þeirra gjaldeyrstegunda, sem þörf er á vegna almennra viðskipta. Seðlabankinn getur einhliða fellt niður gengis-skráningu um stundarsakir.

Seðlabankinn skal leitast við að efla gjaldeyrisvarasjóð landsins og varðveita hann, eftir því sem unnt er, í tryggum og auðseljanlegum verðbréfum eða innstæðum og í gjaldeyri, sem nota má til greiðslu hvar sem er.

Ákvarðanir um gengi íslensku krónunnar skulu miðast við að halda sem stöðugustu gengi og ná settu markmiði um viðskiptajöfnuð, en tryggja jafnframt rekstrargrundvöll útflutningsatvinnuveganna og samkeppnisgreina.

17.gr.

Auk Seðlabankans hafa viðskiptabankar og sparisjóðir rétt til að versla með erlendan gjaldeyri. Seðlabankanum er heimilt að leyfa póststjórninni að versla með erlendan gjaldeyri.

Seðlabankinn setur reglur um gjaldeyrisviðskipti og ákveður takmarkanir þeirra að fengnu samþykki ráðherra.

18.gr.

Seðlabankinn hefur með höndum framkvæmd greiðslusamninga við önnur ríki, svo og viðskipti við alþjóðafjármálastofnanir í umboði ríkisstjórnarinnar. Hann skal vera ríkisstjórninni til ráðuneytis um allt, er varðar gjaldeyrismál, þar á meðal erlendar lántökur, og taka að sér framkvæmd í þeim efnum, eftir því sem um verður samið.

19.gr.

Seðlabankanum er heimilt að taka lán erlendis vegna almennra þarfa landsins í sambandi við gjaldeyrisviðskipti sín.

Seðlabankanum er enn fremur heimilt að taka lán erlendis í því skyni að endurlána fé þetta innanlands, enda komi ábyrgð ríkissjóðs til við endurlánin.

20.gr.

Seðlabankinn hefur umsjón með gjaldeyrisversluninni og eftirlit með því, að lögum og reglum um verslun með og ráðstöfun á erlendum gjaldeyri sé fylgt. Seðlabankanum er heimilt vegna þessa verkefnis að krefjast hvers konar upplýsinga um gjaldeyrisráðgjafi frá einstaklingum, fyrirtækjum og stofnunum.

Í reglugerð, er ráðherra gefur út að fengnum tillögum Seðlabankans samkvæmt ákvæðum þessara laga og laga nr. 63/1979, um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála, skal setja nánari reglur um meðferð gjaldeyris og framkvæmd gjaldeyriseftirlits.

21.gr.

Seðlabankinn er fyrir ríkisins hönd fjárhagslegur aðili að Alþjóðagjaldeyrissjóðnum.

V. KAFLI

HAGSKÝRSLUGERÐ

22.gr.

Seðlabankinn safnar skýrslum og gerir áætlanir um greiðslujöfnuð, gjaldeyris- og peningamál og annað, sem hlutverk bankans varðar, og skal hann birta opinberlega sem rækilegastar upplýsingar um þau efni.

Skylt skal öllum aðilum, sem hlut eiga að máli, að láta bankanum í té þær upplýsingar, sem hann þarf á að halda vegna hagskýrslugerðar.

VI. KAFLI

STJÓRN BANKANS

23.gr.

Yfirstjórn Seðlabankans er í höndum ráðherra þess, sem fer með bankamál og bankaráðs, svo sem fyrir er mælt í lögum þessum. Stjórn bankans er að öðru leyti í höndum bankastjórnar.

24.gr.

Í bankastjórn Seðlabankans eiga sæti þrjú bankastjórar. Bankastjórnin kýs sér formann úr sínum hópi til eins árs í senn.

Ráðherra ræður bankastjóra að fengnum tillögum bankaráðs. Bankastjórar skulu ráðnir til sex ára í senn.

Forfallist bankastjóri um stundarsakir getur ráðherra að fengnum tillögum bankaráðs sett mann í hans stað.

25.gr.

Bankastjórnin ber ábyrgð á rekstri Seðlabankans og fer með ákvörðunarvald í öllum málefnum hans, sem ekki eru öðrum falin með lögum þessum.

Bankastjórnin heldur fundi, svo oft sem þurfa þykir og hvenær sem einhver bankastjóranna óskar þess.

Undirskrift tveggja bankastjóra þarf til að skuldbinda bankann. Þó er bankaráðinu heimilt að veita tilteknum starfsmönnum bankans umboð til þess að skuldbinda bankann með undirskrift sinni í tilteknum málefnum. Skal nánar kveðið á um umboð til skuldbindingar í reglugerð.

26.gr.

Bankaráð ákveður laun bankastjóra. Við starfslok skulu bankastjórar njóta biðlauna í 12 mánuði. Taki bankastjóri við stöðu í þjónustu ríkisins fellur niður greiðsla biðlauna ef stöðunni fylgja jafnhá eða hærri laun, ella greiðist launamismunurinn til loka biðlaunatímans. Bankaráð ákveður eftirlaun bankastjóra.

Bankastjórar skulu ekki gegna öðrum launuðum störfum. Þeir mega ekki eiga sæti í stjórn annarra peningastofnana og fyrirtækja né vera á annan hátt þátttakendur í atvinnurekstri. Þeim er þó heimilt að taka að sér sérstök verkefni fyrir einstök ráðuneyti að fengnu samþykki ráðherra.

27.gr.

Ráðherra getur, að fengnu áliti bankaráðs, vikið bankastjóra frá starfi. Í uppsagnarbréfi skal tilgreina ástæður uppsagnar. Bankastjóri skal eiga rétt á fullum launum í 1 - 3 ár, þó aldrei lengur en til loka ráðningartíma, og eftirlaunum, samkvæmt nánari ákvörðun bankaráðs. Segi bankastjóri upp starfi áður en ráðningartíma hans er lokið, skal hann njóta fullra launa í allt að 12 mánuði og eftirlauna, samkvæmt ákvörðun bankaráðs.

Ráðherra getur vikið bankastjóra frá fyrirvaralaust og án sérstakrar launagreiðslu, ef hann hefur brotið af sér í starfi.

28.gr.

Bankaráð Seðlabankans skipa fimm menn, kosnir hlutbundinni kosningu af Alþingi til fjögurra ára í senn ásamt jafnmörgum til vara. Ráðherra skipar einn hinna kjörnu aðalmanna formann bankaráðs til fjögurra ára, en annan varaformann.

Ráðherra ákveður laun bankaráðsmanna.

29.gr.

Bankaráð hefur yfirumsjón með starfsemi Seðlabankans, og skal bankastjórnin hafa náð samráð við bankaráð um stefnu bankans almennt og leita álits þess um ákvarðanir í mikilvægum málum, er stefnu bankans varðar. Ennfremur skal bankastjórnin gefa bankaráði reglulega skýrslur um störf bankans og þróun gjaldeyris- og peningamála.

Bankaráð gerir tillögur um reglugerð bankans og erindisbréf bankastjóra, er ráðherra gefur út.

Bankaráð heldur fundi eftir þörfum, en að jafnaði ekki sjaldnar en hálfsmánaðarlega. Formaður bankaráðs undirbýr fundi bankaráðs með bankastjórn. Bankastjórar sitja fundi bankaráðs og taka þátt í umræðum, nema bankaráð ákveði annað.

Bankaráð skal hafa eftirlit með öllum eignum bankans, taka ákvarðanir um framkvæmdir og ráðstöfun á tekjuafgangi að því marki, sem annað er ekki ákveðið í lögum.

30.gr.

Fundir bankaráðs eru lögmætir, ef þrír bankaráðsmenn eru á fundi. Afl atkvæða ræður úrslitum við afgreiðslu máls.

31.gr.

Sérstök endurskoðunardeild skal starfa við bankann undir umsjón bankaráðs. Auk þess skal endurskoðun hjá Seðlabankanum framkvæmd af tveimur endurskoðendum, sem Alþingi kýs hlutbundinni kosningu til

fjögurra ára í senn, og löggiltum endurskoðanda, sem ráðherra skipar til sama tíma.

32.gr.

Bankaráð ræður, að fengnum tillögum bankastjórnar, aðalféhirði Seðlabankans, aðalbókara og aðra yfirmenn bankans og segir þeim upp starfi. Í reglugerð fyrir Seðlabankann skal ákveða hverjir séu yfirmenn, sem bankaráð ræður samkvæmt þessari málsgrein. Bankaráð ákveður laun og önnur ráðningarkjör þessara yfirmanna.

Bankaráð ræður forstöðumann endurskoðunardeildar bankans og segir honum upp starfi.

Alla aðra starfsmenn ræður bankastjórnin og segir þeim upp starfi, sbr. þó 40.gr.

VII. KAFLI

BANKAEFTIRLIT

33.gr.

Í Seðlabankanum skal starfrækja Bankaeftirlit, sem er sjálfstæð stofnun, er lýtur yfirstjórn ráðherra og bankaráðs Seðlabankans svo sem nánar er fyrir mælt í lögum þessum.

Kostnaður vegna eftirlitsins skal greiddast af Seðlabankanum.

34.gr.

Hlutverk Bankaeftirlitsins er að hafa eftirlit með því, að innlánsstofnanir hagi starfsemi sinni í samræmi við lög, reglugerðir og samþykktir, sem hverju sinni gilda um starfsemi þeirra.

Bankaeftirlitinu er skylt að veita ráðherra upplýsingar um allt, er varðar starfsemi innlánsstofnana. Eigi ákvæði 38.gr. við, skulu ráðherra tilkynntar athugasemdir Bankaeftirlitsins þegar í stað.

35.gr.

Bankaeftirlitið skal athuga bókhald og reikninga innlánsstofnana og framkvæma aðrar athuganir á fjárhagsstöðu þeirra og starfsemi, sem það telur nauðsynlegar, og svo oft sem þurfa þykir. Innlánsstofnunum

er skylt að veita Bankaeftirlitinu aðgang að öllu bókhaldi sínu, fundargerðum, skjölum, verðmætum og öðrum gögnum í vörslu stofnunarinnar, er varða starfsemina, og veita allar þær upplýsingar í því formi og svo oft sem óskað er.

36.gr.

Bankaeftirlitið skal fylgjast með því, að útlán og aðrar skuldbindingar viðskiptaaðila við innlánsstofnun séu í samræmi við þá áhættu, sem í viðskiptunum felast, með hliðsjón af greiðslutryggingum, fjárhagslegum styrkleika innlánsstofnunar og eigin fé. Sama gildir um heildarskuldbindingar fleiri viðskiptaaðila, sem eru svo fjárhagslega tengdir, að með tilliti til útlánaáhættu verður að skoða skuldbindingar þeirra gagnvart innlánsstofnun sameiginlega.

37.gr.

Bankaeftirlitið hefur heimild til að krefjast þess að innlánsstofnanir:

1. Hagi bókhaldi sínu, ársuppgjöri og endurskoðun eftir reglum, sem það ákveður og ráðherra staðfestir.
2. Birti reikninga sína í því formi og svo oft sem það ákveður.
3. Veiti reglulega upplýsingar um efnahag og rekstur í því formi og svo sundurliðað, sem óskað er.
4. Veiti aðrar upplýsingar, sem það telur nauðsynlegar vegna eftirlitsins.

38.gr.

Komi það í ljós við athugun Bankaeftirlitsins, að innlánsstofnun hefur ekki farið að lögum, og öðrum reglum, sem um starfsemina gilda, getur Bankaeftirlitið krafist þess að úr því sé bætt innan tilskilins tíma.

39.gr.

Nú hefur stjórn innlánsstofnunar vanrækt skyldu, sem á henni hvílir samkvæmt lögum, reglugerðum eða samþykktum, og getur þá Bankaeftirlitið boðað til fundar í stjórn stofnunarinnar. Á fundinn skal mæta fulltrúi Bankaeftirlitsins með málfrelsi og tillögurétti og stýrir hann fundinum.

40.gr.

Ráðherra skipar forstöðumann Bankaeftirlitsins að fengnum tillögum bankaráðs. Forfallist forstöðumaður um stundarsakir getur ráðherra, að fengnum tillögum bankaráðs, sett mann í hans stað.

Bankaráð ákveður laun og launakjör forstöðumanns og gerir tillögur um erindisbréf honum til handa, sem ráðherra gefur út.

Alla aðra starfsmenn ræður forstöðumaður. Bankaráð ákveður fjölda starfsmanna.

41.gr.

Starfsmenn Bankaeftirlitsins mega ekki vera í stjórn innlánsstofnunar eða eiga hlutabréf í banka eða vera stofnaðilar eða ábyrgðarmenn sparisjóðs eða annarrar stofnunar, sem er háð eftirliti Bankaeftirlitsins.

Forstöðumaður Bankaeftirlitsins má ekki taka lán hjá banka eða sparisjóði eða annarri stofnun, sem Bankaeftirlitið hefur eftirlit með, né stofna til annarra skuldbindinga gagnvart þeim stofnunum, nema með leyfi bankaráðs.

Aðrir starfsmenn skulu tilkynna forstöðumanni um lán, sem þeir hafa fengið og aðrar skuldbindingar gagnvart þeim stofnunum, sem Bankaeftirlitið hefur eftirlit með.

Ekki mega starfsmenn Bankaeftirlitsins koma fram sem umboðsmenn annarra gagnvart þeim stofnunum, sem eftirlit er haft með.

42.gr.

Áður en innlánsstofnun hefur starfsemi, stofnar útibú eða afgreiðslu, skal Bankaeftirlitinu tilkynnt um stofnunina í því formi, sem það ákveður.

Tilkynna skal Bankaeftirlitinu hverjir séu kjörnir í stjórn innlánsstofnunar, ráðnir bankastjórar viðskiptabanka og sparisjóðsstjórar eða forstöðumenn annarra innlánsstofnana, svo og hverjir séu kjörnir eða ráðnir endurskoðendur og forstöðumenn útibúa, innan mánaðar frá kjöri þeirra eða ráðningu.

VIII. KAFLI

REIKNINGSSKIL

43.gr.

Reikningsár Seðlabankans er almanaksárið. Fyrir hvert reikningsár skal gera ársreikning, og skal gerð hans lokið svo fljótt sem auðið er.

Um gerð ársreiknings fer eftir lögum og góðri reikningsskilavenju, bæði að því er varðar uppsetningu reiknings, mat á hinum einstöku liðum og önnur atriði.

Ráðherra skal setja nánari reglur um reikningsskil og gerð ársreiknings að fengnum tillögum bankaráðs.

44.gr.

Að lokinni endurskoðun á ársreikningi bankans skal hann undirritaður og staðfestur af bankaráði. Hafi bankaráðsmaður fram að færa athugasemdir við ársreikning, skal hann undirritaður með fyrirvara, og koma skal fram hvers eðlis fyrirvarinn er.

Endurskoðaður reikningur skal lagður fyrir ráðherra til úrskurðar, eigi síðar en þremur mánuðum eftir lok reikningsárs.

Ársreikning skal birta í Stjórnartíðindum og í ársskýrslu Seðlabankans. Mánaðarlegt efnahagsyfirlit skal jafnframt birta í Lögbirtingablaðinu í því formi, sem ráðherra ákveður að fengnum tillögum bankaráðs.

45.gr.

Í byrjun hvers árs skal bankinn greiða arð til ríkissjóðs, sem nemi helmingi af hagnaði næstliðins árs af innlendri lánastarfsemi bankans, að frádregnum öllum rekstrarkostnaði og arðgreiðslum til Arðsjóðs sbr. 2.mgr. Reikna skal áhrif verðlagsbreytinga á innlendar eignir og innlendar skuldir bankans í samræmi við 53. grein laga nr. 75/1981. Undnaðegnar arðskilum eru tekjur af sölu gjaldeyris og umboðslaun af gjaldeyrisyfirfærslum, þegar frá hefur verið dreginn skattur af þessum tekjum. Ef rekstrarhalli er á starfsemi bankans færist hann framreiknaður, sbr. 26.gr. laga nr. 75/1981, til frádráttar hagnaði síðari ára. Gengismunur af erlendum eignum og skuldum bankans telst ekki til tekna og gjalda í rekstrarreikningi, heldur færist á sérstakan endurmatsreikning, og er gengismunurinn að öllu leyti undanþeginn arðskilum.

Arðgreiðsla til Arðsjóðs, sbr. 1.mgr., skal nema 5% af stofnfé bankans, enda nemi arðgreiðslan aldrei hærri upphæð en helmingi tekjuafgangs af innlendri lánastarfsemi bankans. Arðsjóður skal varðveittur í Seðlabankanum, en hálfar árlegar tekjur sjóðsins skulu renna til Vísindasjóðs, sbr. lög nr. 51/1957 um Vísindasjóð.

IX. KAFLI

ÝMIS ÁKVÆÐI

46.gr.

Bankaráðsmenn, bankastjórar og allir starfsmenn bankans eru bundnir þagnarskyldu um allt það, er varðar hagi viðskiptamanna bankans, og um

málefni bankans sjálfs, og um önnur atriði, sem þeir fá vitneskju um í starfi sínu og leynt skulu fara samkvæmt lögum, fyrirmælum yfirboðara eða eðli málsins, nema dómari úrskurði að upplýsingar sé skylt að veita fyrir dómi eða lögreglu eða skylda sé til að veita upplýsingar lögum samkvæmt.

Þrátt fyrir ákvæði 1.mgr., er Bankaeftirlitinu heimilt, að fengnu samþykki ráðherra, að gera samkomulag um gagnkvæm upplýsingaskipti við hliðstæðar erlendar stofnanir er varða athugun á fjárhagslegu öryggi innlánsstofnana hér á landi og erlendis.

Þagnarskyldan helst þótt látið sé af starfi.

47.gr.

Bankinn er undanþeginn tekju- og eignarskatti, sbr. lög. nr. 75/1981 um tekju- og eignarskatt.

Bækur bankans, ávísanir og hvers konar skuldbindingar, sem gefnar eru út af bankanum og í nafni hans, svo og skuldbindingar, sem veita bankanum handveðsrétt, arðmiðar af skuldabréfum bankans og framsöl þeirra skulu undanþegin stimpilgjaldi.

48.gr.

Setja skal í reglugerð, er ráðherra gefur út að fengnum tillögum bankaráðs, nánari ákvæði um starfsemi bankans og Bankaeftirlitsins í samræmi við lög þessi. Þar á meðal skal ákveða viðurlög í formi dagsekta eða refsivaxta, ef ákvörðunum bankans eða Bankaeftirlitsins er ekki hlýtt.

49.gr.

Lög þessi öðlast gildi ..... Um leið falla úr gildi lög nr. 10 frá 29. mars 1961 með áorðnum breytingum samkvæmt lögum nr. 20 frá 16. apríl 1962, nr. 10 frá 13. maí 1964, nr. 103 frá 28. desember 1973, nr. 114 frá 30. desember 1978, nr. 13 frá 10. apríl

1979, nr. 10 frá 13. apríl 1981, nr. 12 frá 30. apríl 1981, nr. 36 frá 25. mars 1983. Lög nr. 58 frá 28. júní 1960 svo og önnur lög og lagaákvæði, sem kynnu að brjóta í bága við lög þessi.

Ákvæði til bráðabirgða.

Ákvæði 45.gr. um ráðstöfun tekjuafgangs Seðlabankans til ríkissjóðs koma fyrst til framkvæmda vegna rekstarársins 1984.

ALMENNAR ATHUGASEMDIR:

Í júlímánuði 1981 skipaði þáverandi viðskiptaráðherra, Tómas Árnason, fimm manna Bankamálanefnd. Í skipunarbréfi nefndarinnar sagði að henni væri falið "að endurskoða allt bankakerfið, þ. á m. löggjöfina um Seðlabanka Íslands og hlutverk hans, með það að markmiði að mynda stærri og virkari heildir og einfalda bankakerfið innan ramma heilsteyprar löggjafar um viðskiptabanka".

Í nefndina voru skipaðir: Halldór Ásgrímsson, alþingismaður, formaður, Matthías Á. Mathiesen, alþingismaður, Jón G. Sólnes, fyrrverandi alþingismaður, Kjartan Jóhannsson, alþingismaður og Lúðvík Jósepsson, fyrrverandi alþingismaður.

Í maímánuði 1983 tóku tveir nefndarmanna, þeir Halldór Ásgrímsson og Matthías Á. Mathiesen, sæti í nýrri ríkisstjórn og voru þá skipaðir í þeirra stað í nefndina Þorsteinn Pálsson, alþingismaður, sem formaður og Björn Líndal, lögfræðingur. Ritari nefndarinnar var ráðinn Þórður Ólafsson, forstöðumaður Bankaeftirlits Seðlabanka Íslands.

Gildandi lög um Seðlabanka Íslands eru nr. 10, frá 29. mars 1961 og er það fyrsta heilsteypta löggjöfin um Seðlabanka. Áður voru í gildi lög nr. 63, 1957 um Landsbanka Íslands, en skv. þeim lögum var Landsbankanum skipt í tvær deildir, seðlabanka og viðskiptabanka, er hvor um sig laut sérstakri stjórn. Hést sú skipan til ársins 1961 er seðlabankinn var skilinn frá Landsbanka Íslands og gerður að sjálfstæðri stofnun.

Árið 1972 var skipuð bankamálanefnd til að endurskoða bankakerfið, þ. á m. löggjöf varðandi Seðlabankann og hlutverk hans. Nefndin skilaði álitum í janúar 1973. Í álitum nefndarinnar kemur fram sú niðurstaða að ekki komi til greina nein meiriháttar skipulagsbreyting á Seðlabanka Íslands. Nefndin taldi þó ástæðu til ýmissa breytinga er varða starfsemi bankans og tilgreindi sérstaklega ákvæði um útlánahámörk innláns-

stofnana, takmörkun á lántökum þeirra erlendis og eftirlit með starfsemi lífeyrissjóða. Taldi nefndin þó ekki ástæðu til að setja tillögur sínar varðandi Seðlabankann í lagafrumvarpsform á því stigi málsins. Aðrar heildarathuganir á löggjöfinni um Seðlabanka Íslands, hafa ekki farið fram þar til ný bankamálanefnd hóf störf í júlímánuði 1981. Þetta frumvarp er niðurstaða af starfi nefndarinnar.

Í starfi sínu aflaði nefndin mikilla og margvíslegra upplýsinga bæði með söfnun gagna og viðtölum, sérstaklega var aflað upplýsinga um starfsháttu Seðlabanka á Norðurlöndum. Þá kallaði nefndin fyrir sig bankastjórn Seðlabankans til þess að ræða þau atriði er helst snerta hlutverk og starfssvið bankans, svo og hlutverk peninga- og innlánsstofnana.

Auk þessa frumvarps að nýjum lögum um Seðlabanka Íslands hefur bankamálanefnd samið frumvarp að lögum um viðskiptabanka.

Með þessu frumvarpi til nýrra laga um Seðlabanka Íslands eru gerðar tillögur um all verulegar breytingar frá gildandi lögum, en þau eru eigi að síður uppistaðan í frumvarpinu.

Þessar breytingar eru helstar:

1. Gert er ráð fyrir að rekstur Seðlabankans verði bundinn í ríkara mæli en verið hefur við hefðbundin verkefni seðlabanka. Þannig er við það miðað að bankinn verði banki ríkissjóðs, banki annarra banka og innlánsstofnana, en ekki peningastofnana almennt. Felld eru niður ákvæði í eldri lögum um skyldu peningastofnana og sjóða til að geyma fé sitt í bankanum. Stefnt er að því að fé slíkra aðila verði geymt í viðskiptabönkum nema annað sé sérstaklega ákveðið í hverju tilviki með lögum, eða sérstökum samþykktum stjórnna þeirra stofnana sem í hlut eiga.
2. Felld er niður vald Seðlabankans til að setja almennar reglur um innláns- og útlánsvexti. Hér er um að ræða algjöra nýskipan í vaxtamálum. Seðlabankanum er skv. þessum tillögum ætlað að ákveða vexti af þeim útlánum sem hann veitir og innlánum við

bankann sjálfan og setja að öðru leyti reglur um þau viðskipti. Ákvarðanir um vexti inn- og útlána eru á hinn bóginn færðar til innlánsstofnana sjálfra, en ráð er fyrir því gert að Seðlabankinn geti ákveðið hámark vaxtamunar sem innlánsstofnanir mega taka. Með þessu er stefnt að auknu frjálsræði í vaxtamálum þar sem aðstæður á peningamarkaði munu móta ákvarðanir um vaxtakjör.

3. Veruleg breyting er gerð á ákvæðum um bindiskyldu innlánsstofnana við Seðlabankann. Tillögurnar gera ráð fyrir að um tvenns konar bindiskyldu geti verið að ræða. Annars vegar er bindiskylda að hámarki 28% af innlánsfé vegna endurkaupa Seðlabankans á rekstrar- og afurðalánum. Við það er miðað að heildarinnlánsbinding sé þá í sem nánustu samræmi við heildarendurkaup. Hins vegar er gert ráð fyrir að Seðlabankinn geti ákveðið allt að 5% bindiskyldu vegna stjórnar peningamála. Með heimild frá ráðherra er unnt að hækka þetta hlutfall. Óheimilt er að nota slíkt bindifé til útlána.
4. Bankaeftirlitið verður skv. þessu frumvarpi sjálfstæð stofnun innan Seðlabankans. Forstöðumaður þess verður skipaður af bankamálaráðherra og hann verður óháður bankastjórn Seðlabankans. Fram til þessa hefur Bankaeftirlitið verið deild í Seðlabankanum. Það verður áfram kostað af Seðlabankanum, en lýtur nú yfirstjórn ráðherra bankamála og bankaráðs Seðlabankans.
5. Tillögur nefndarinnar gera ráð fyrir sjálfstæðum ákvörðunarrétti viðskiptabanka til þess að stofna útibúi og versla með erlendan gjaldeyri innan almennra takmarkana. Af þeim sökum fellur niður það hlutverk sem Seðlabankinn hefur haft fram til þessa varðandi umsagnir um leyfi til stofnunar útibúa og réttindi til gjaldeyrisverslunar.
6. Þá er gert ráð fyrir að bankastjórar Seðlabankans gegni ekki öðrum launuðum störfum og taki ekki þátt í stjórnun fyrirtækja eða stofnana utan bankans nema alveg sérstaklega standi á, enda komi þá til leyfi ráðherra.
7. Sérstakar reglur eru settar um skattgreiðslur bankans.

8. Lagt er til að endurskoðun á reikningum bankans verði með hlið-
stæðum hætti og hjá ríkisviðskiptabönkum, þ.e. Alþingi kjósi tvo
endurskoðendur og ráðherra skipi einn löggiltan endurskoðanda.

Fjölmargar aðrar breytingar koma fram í frumvarpi þessu frá
eldri lögum og er nánar vikið að þeim í athugasemdum um einstakar
greinar.

Bankamálanefnd vann sameiginlega að gerð þessa frumvarps að
nýjum lögum um Seðlabanka Íslands. Mismunandi sjónarmið komu fram
um einstök efnisatriði og fylgja bókanir þar að lútandi, sem sérstök
fylgiskjöl með athugasemdum þessum.

ATHUGASEMDIR VIÐ EINSTAKAR GREINAR.

Um 1.gr.

Greinin er efnislega óbreytt 1. mgr. 1.gr. gildandi laga að öðru leyti en því, að ekki er tekið upp í frumvarpið heiti Seðlabankans á ensku, The Central Bank of Iceland. Engu að síður er gert ráð fyrir því að hið erlenda heiti sé notað áfram, þar sem það á við.

Í 2. mgr. 1.gr. gildandi laga er kveðið á um að Seðlabanki Íslands taki við öllum eignum og skuldbindingum Landsbanka Íslands/Seðlabankans, og að 100 millj.kr. af stofnfé og varasjóðum Landsbanka Íslands/Seðlabankans skuli teljast stofnsjóður Seðlabanka Íslands. Ákvæði þetta var nauðsynlegt á sínum tíma en hefur ekki sömu þýðingu nú. Því er lagt til í frumvarpinu að ákvæðið verði felld niður. Stofnfé bankans er eftir sem áður 1 millj. nýkr. en hefur enga aðra þýðingu en þá, sem kemur fram í 45.gr. frumvarpsins.

Um 2.gr.

Grein þessi er óbreytt 2.gr. gildandi laga.

Um 3.gr.

Í grein þessari er hlutverk Seðlabankans skilgreint. Í meginatriðum er sú skilgreining óbreytt frá gildandi lögum.

Um 1.tl. Bætt er við ákvæði þess efnis, að hlutverk Seðlabankans sé, auk þess að annast seðlaútgáfu, að láta slá og gefa út mynt. Í 8.gr. gildandi laga er ákvæði þess efnis, að fjármálaráðuneytið geti samið við Seðlabankann um að hann taki við útgáfu myntar af ríkissjóði, og skulu þá falla úr gildi lög nr. 19/1925 um innlenda skiptimynt. Slíkt samkomulag var gert 21. október 1966 og tók gildi 1. apríl 1967.

Hinn 23. apríl 1968 tóku svo gildi lög um gjaldmiðil Íslands, nr. 22/1968 og veittu þau m.a. Seðlabankanum einkarétt til að láta slá og gefa út peninga úr málm. 8.gr. laganna er því úrelt og lagt er til að hún verði felld niður í frumvarpinu en ákvæðin um útgáfu myntar verði tekin upp í þessum tölulið, sbr. einnig 5.gr. frumvarpsins.

Um 2.-4.tl. Óbreytt frá gildandi lögum.

Um 5.tl. Í 5.tl. 3.gr. gildandi laga er hlutverk Seðlabankans orðað svo: "Að vera banki annarra banka og peningastofnana, hafa eftirlit með bankastarfsemi og stuðla að heilbrigðum verðbréfa- og peningaviðskiptum".

Ákvæði frumvarpsins miðar að því að þröngja hlutverk Seðlabankans frá því sem nú er hvað varðar viðskipti við aðrar peningastofnanir en innlánsstofnanir, og eftirlit með bankastarfsemi. Í frumvarpinu er kveðið svo á um, að Seðlabankinn skuli vera banki innlánsstofnana en þær stofnanir eru skilgreindar í 7.gr. frumvarpsins. Viðskipti við aðra aðila eru því bundin við að þau séu ákvæðin í lögum fyrir hlutaðeigandi sjóði eða af stjórn sjóðsins. Þá er lagt til að eftirlit með starfsemi innlánsstofnana samkvæmt gildandi lögum, verði áfram á vegum Bankaeftirlitsins, sem nú fær sjálfstæða stöðu við Seðlabankann, sbr. VII. kafla frumvarpsins.

Um 6. og 7.tl. Óbreytt frá gildandi lögum.

Um 4.gr.

Grein þessi er óbreytt frá gildandi lögum. Í athugasemdum við greinina í frv. til laga um Seðlabanka Íslands sem var lagt fyrir 86. löggjafarþing 1960-61 sagði m.a.: "Grein þessari er ætlað að skilgreina stöðu Seðlabankans gagnvart ríkisvaldinu. Hér er um þrjú meginatriði að ræða:

1. að bankinn skuli hafa nána samvinnu við ríkisstjórn og gera henni grein fyrir skoðunum sínum;
2. að bankanum sé sett sem sjálfstæðum sérfróðum aðila að halda fram skoðunum sínum opinberlega, jafnvel þótt um ágreining við ríkisstjórn sé að ræða;
3. að endanlegt ákvörðunarvald um stefnu í efnahagsmálum hljóti þó ætíð að vera hjá ríkisstjórninni og undir það hljóti Seðlabankinn ætíð að beygja sig að lokum."

Um 5.gr.

Grein þessi er óbreytt 6.gr. gildandi laga nema felld hafa verið inn í frumvarpið ákvæði um einkarétt Seðlabankans til að láta slá og gefa út mynt sbr. lög nr. 22/1968 um gjaldmiðil Íslands, sbr. einnig athugasemdir við 5.tl. 3.gr. frumvarpsins.

Um 6.gr.

Grein þessi er óbreytt 7.gr. gildandi laga.

Um 7.gr.

Í 1. mgr. er mælt fyrir um skyldu Seðlabankans til að taka við innlánunum frá innlánsstofnunum. Hins vegar er skylda innlánsstofnana til að geyma laust fé sitt á reikningi í Seðlabankanum, skv. 1. mgr. 11.gr. gildandi laga afnumin. Eftir sem áður er reiknað með því að innlánsstofnanir geymi laust fé sitt í Seðlabankanum, þar sem einn megingiltgangur Seðlabanka er að vera banki banka og annarra innlánsstofnana. Ákvæði greinarinnar tekur einungis til innlánsstofnana, sbr. athugasemdir við 5.tl. 3.gr. frumvarpsins. Innlánsstofnanir eru hér skilgreindar á svipaðan hátt og gert er í 1. mgr. 10.gr. gildandi laga og þarfnast ekki skýringar.

2. mgr. er efnislega samhljóða ákvæðum 9.gr. gildandi laga og þarfnast ekki skýringa.

Í 3. mgr. er kveðið svo á um, að Seðlabankinn ákveði form innlánsreikninga við bankann og aðra viðskiptaskilmála svo og reglur um lánveitingar sínar, og er það í samræmi við núverandi framkvæmd.

Um 8.gr.

Í þessari grein er heimild fyrir Seðlabankann til að ákveða að innlánsstofnanir skuli binda tiltekinn hluta af heildarinnstæðufé sínu hjá Seðlabankanum. Er það fé, sem bundið er samkvæmt þessari grein, eingöngu ætlað til þess að mæta endurkaupum Seðlabankans á

afurða- og framleiðslulánum, sem innlánsstofnanir hafa veitt til atvinnuveganna. Ætlast er til að innlánsbinding og endurkaup standist á þannig, að ekki þurfi að koma til viðbótarfjármögnun Seðlabankans á endurkaupum eins og oft hefur átt sér stað á undanförunum árum. Þá er ekki ætlast til, að innlánsbinding samkvæmt þessari grein, sé umfram endurkaup Seðlabankans, þannig að bankinn geti ráðstafað því fé í önnur útlán. Hámark innlánsbindingar samkvæmt þessari grein er 28% af heildarinnstæðufé hjá hverri stofnun og er það í samræmi við gildandi lög, en bindiskylduhámarkið var síðast ákveðið með lögum nr. 13/1979.

2. mgr. er óbreytt frá gildandi lögum.

Greinin er heimildarákvæði fyrir Seðlabankann til að fjármagna endurkaup afurða- og framleiðslulána með þessum hætti en um skyldu er ekki að ræða. Jafnframt er í 3. mgr. tekið fram, að reglur um framkvæmd innlánsbindingar, samkvæmt þessari grein, skuli hljóta samþykki ríkisstjórnarinnar og er það í samræmi við ákvæði gildandi laga. Hins vegar er gert ráð fyrir því, að heimilt sé að mismuna innlánsstofnunum í innlánsbindingu, þar sem ákvæði í 4. mgr. 11.gr. gildandi laga, um að bindiskyldan skuli vera hin sama fyrir allar stofnanir, er felld niður í frumvarpinu.

Um 9.gr.

Grein þessi er nýmæli. Hér er um að ræða heimild fyrir Seðlabankann til þess að binda fjármagn innlánsstofnana í bankanum eftir því sem þurfa þykir, til þess að hafa áhrif á útlánþróun bankakerfisins og til þess að stuðla að jafnvægi á peningamarkaði og er það í samræmi við hlutverk bankans, sbr. 1.tl. 3. greinar. Er bankanum í þessu skyni heimilt að binda allt að 5% af heildarinnstæðufé hjá hverri stofnun. Sé það ekki talið nægjanlegt til að ná þeim markmiðum sem stefnt er að, er heimilt að ákveða bindiskylduhlutfallið hærra, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar. Í 2. mgr. er sérstaklega tekið fram, að bankanum sé með öllu óheimilt að ráðstafa fé því, sem bundið er samkvæmt þessari grein, til útlána.

Ekki er gerð krafa um að innlánsbinding samkvæmt greininni sé jöfn fyrir allar innlánsstofnanir og er heimilt að ákveða bindinguna

mismunandi eftir innlánsstofnun, rekstrarformi þeirra eða landfræðilegri skiptingu eða með öðrum hætti eftir því sem nauðsynlegt er til þess að ná þeim markmiðum sem stefnt er að.

Í 5.gr. laga nr. 12 frá 30. apríl 1981 var Seðlabanka Íslands heimilt, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar að ákveða hærri og sveigjanlegri bindiskyldu innlánsstofnana er kveðið var á um í 31.gr. laga nr. 13/1979, en skv. þeim lögum var hámark almennrar innlánsbindingar ákveðið 28%. Heimildin var tímabundin til 30. apríl 1983. Í athugasemdum við 5.gr. frumvarpsins var m.a. tekið fram, "að nauðsynlegt sé að hafa skjótvirk og öflug stjórnþæki í peningamálum til að hafa áhrif á peningamyndun og útlánsþróun bankakerfisins. Með sveigjanlegri innlánsbindingu er beiting peningamála til viðnáms gegn verðbólgu auðvelduð og gerð áhrifameiri." Þykir nauðsynlegt að veita Seðlabankanum aukið svigrúm til stjórnunar peningamála með þessum hætti.

Um 10.gr.

Grein þessi er samhljóða fyrstu tveimur málslíðum 12. greinar gildandi laga. Hefur því ákvæði ekki verið beitt til þessa, enda eru ákvæði í gildandi lögum um viðskiptabankana hvers um sig og í lögum um sparisjóði, sem gera ríkari kröfur til þeirra um ávöxtun innlánsfjár í tryggum og auðseljanlegum verðbréfum. Engu að síður getur verið nauðsynlegt að hafa heimildarákvæði sem þetta í Seðlabankalögum, þar sem gert er ráð fyrir því í frumvarpi til laga um viðskiptabanka og í frumvarpi til laga um sparisjóði, að áður nefnd ákvæði þeirra verði felld brott úr lögum og orðuð almennara en nú er.

Um 11.gr.

Í gildandi lögum um Seðlabankann eru engin bein ákvæði um það, hver ákveði vexti af inn- og útlánum bankans. Ýmis ákvæði laganna styðja þá niðurstöðu, að bankinn ákveði sjálfur vaxtakjör og aðra viðskiptaskilmála vegna viðskipta sinna við aðra og má þar benda á 5.tl. 3. greinar og 9. grein. Eitt meginhlutverk Seðlabankans er, bæði samkvæmt gildandi lögum og almennum sjónarmiðum, að hafa áhrif á þróun peningamála í landinu í samræmi við efnahagsstefnu ríkisstjórnarinnar. Eitt af þeim hag-

stjórnartækjum sem bankinn hefur, er að takmarka útlán innlánsstofnana, bæði með innlánsbindingu og ákvörðun vaxta og annarra viðskiptakjara af innlánnum, sem bankinn tekur á móti og útlánnum sem hann veitir innlánsstofnunum. Hefur Seðlabankinn ákveðið vexti af innlánnum og útlánnum við bankann á þessum meginforsendum frá árinu 1957 með gildistöku laga nr. 63/1957.

Engu að síður er eðlilegt að svo mikilvæg heimild sé lögfest til þess að taka af allan vafa í þeim efnum, og er mælt fyrir um það í 1.mgr. Í síðari málslið 1. málsgreinar er lagt til, að ákvarðanir bankans um vexti skulu birtar fyrirfram. Er mikilvægt fyrir innlánsstofnanir og aðra viðskiptaaðila bankans að vita fyrirfram um þau vaxtakjör sem bankinn veitir, en til skamms tíma voru vextir á skyldubundin innlán, innlánsbindingu, ákvarðaðir í lok ársins fyrir liðið ár. Ekki er gerð krafa um að ákvarðanir bankans skuli birtar með tilteknum hætti. Nægilegt er að öllum viðskiptaaðilum bankans séu tilkynntar ákvarðanir bankans sérstaklega, en birting í Lögbirtingablaðinu tekur þó af allan vafa.

Í 2. mgr. er það mikilvæga nýmæli, að Seðlabankanum er heimilt að ákveða hámark vaxtamunar milli inn- og útlánsvaxta hjá innlánsstofnun. Samkvæmt 13.gr. gildandi laga hefur Seðlabankinn rétt til að ákveða hámark og lágmark vaxta, sem innlánsstofnanir mega reikna af innlánnum og útlánnum. Nær vald bankans einnig til að ákveða hámarksvexti samkvæmt lögum nr. 58/1960 um bann við okri, dráttarvöxtum og fleira. Einnig nær ákvörðunarvald bankans til að ákveða þóknanir, sem jafngilda vöxtum að áliti hans.

Vaxtaákvörðunarvald bankans nær enn fremur til þess að ákveða vaxtakjör utan innlánsstofnana, sbr. lög nr. 13/1979 um stjórn efnahagsmála og fleira.

Í frumvarpi þessu er gert ráð fyrir afnámi 13.gr. gildandi laga. Hættir þá Seðlabankinn að ákveða vexti við innlánsstofnanir og önnur ákvæði í lögum, sem veita Seðlabankanum heimild til að ákveða vexti, eða skylda bankann til að ákveða vexti í viðskiptum utan innlánsstofnana, verða jafnframt felld úr gildi. Er gert ráð fyrir því, að innlánsstofnanir ákveði vexti af eigin inn- og útlánnum og taki ákvarðanir um þóknun fyrir þá þjónustu sem þær veita. Um þau atriði er mælt fyrir í frumvarpi

til laga um viðskiptabanka og í frumvarpi til laga um sparisjóði. Er þar jafnframt mælt fyrir um, að samráð í ákvörðun vaxta og þjónustugjalda sé óheimil milli innlánsstofnana. Munu ákvarðanir innlánsstofnana í þeim efnum ráðast af aðstöðum á fjármagnsmarkaði.

Ákvæði 2. mgr. þessarar greinar veitir Seðlabankanum heimild til að ákvarða vaxtamun inn- og útlánsvaxta, sem talinn er eðlilegur og fullnægjandi til þess að vaxtamunurinn, ásamt öðrum tekjum af starfsemi, nægi til þess að standa undir rekstri vel rekinnar innlánsstofnunar. Innan þeirra marka er innlánsstofnunum heimilt að ákveða vaxtakjör innlána og útlána. Nánari útfærsla á þessu ákvæði er á valdi Seðlabankans.

Um 12.gr.

1. mgr. þessarar greinar er óbreytt 2. mgr. 15.gr. gildandi laga eins og hún var ákveðin með lögum nr. 114/1978, að því undanskildu að síðasti málsliður gildandi ákvæðis, um ákvörðun vaxta af þeim lánum sem hér um ræðir, er felldur brott. Gert er ráð fyrir að innlánsstofnanir ákveði sjálfar vexti og önnur lánskjör þeirra lána sem þær veita. Ákvörðun um vexti endurkeyþtra lána af Seðlabankanum ákveður bankinn sjálfur í samræmi við ákvæði 1. mgr. 11.gr.

2. mgr. er nýmæli, en þar er tekið fram, að með gjaldeyri sé einnig átt við reikningseiningar, sem byggðar eru á fleiri en einum gjaldmiðli og notaðar eru í almennum lánaviðskiptum á alþjóðamarkaði. Er talið nauðsynlegt að hafa skilgreiningu sem þessa í lögum sem ótvírátt sé, að viðmiðun lána við t.d. SDR eða aðrar reikningseiningar sama eðlis, falli undir ákvæði greinarinnar.

Um 13.gr.

Um þessa grein vísast til 14.gr. gildandi laga.

Eitt meginhlutverk Seðlabankans er að vera viðskiptabanki ríkissjóðs og annast fyrir hann hvers konar bankþjónustu, sbr. 5.tl. 3.gr. frumvarpsins. Í 1. mgr. greinarinnar er það hlutverk Seðlabankans ítrekað. Í greininni felst þó ekki að ríkissjóður geti ekki, ef það er talið henta, beint bankaviðskiptum sínum til viðskiptabanka eða

sparisjóða.

Samkvæmt gildandi lögum skulu allar innstæður ríkissjóðs og þeirra ríkisstofnana, sem eru á fjárlögum, geymdar í Seðlabankanum, eftir því sem við verður komið. Í frumvarpinu er lagt til að sú skylda verði afnumin.

Í 2. mgr. er gerð undantekning frá þessari meginreglu. Þar er kveðið svo á um, að Seðlabankinn geti tekið til ávöxtunar sjóði á vegum ríkisins, enda sé það ákveðið í lögum fyrir viðkomandi sjóði eða af stjórn viðkomandi sjóðs. Nær ákvæðið einungis til sjóða á vegum ríkisins en ekki á vegum annarra opinberra aðila s.s. sveitarstjórna. Með ákvæði þessu er verið að þrengja heimildir Seðlabankans til að skipta við aðra opinbera aðila en ríkissjóð og beina viðskiptum þeirra til innlánsstofnana nema í undantekningartilvikum, þegar það er talið eðlilegt vegna sérstöðu einstakra opinberra sjóða, að viðskiptin séu við Seðlabankann. Þarf þá annað hvort að koma til, lagaheimild fyrir viðkomandi sjóð eða ákvörðun stjórnar sjóðsins.

Í 2. mgr. 14.gr. gildandi laga er rætt um lán Seðlabankans til ríkissjóðs og sú meginstefna ákveðin að slík lán skuli veitt til þess fyrst og fremst til að mæta árstíðabundnum fjárförfum ríkissjóðs og greiðast upp í lok hvers fjárhagsárs. Í 3. mgr. þessarar greinar er megininntak gildandi ákvæðis ítrekað með orðalagsbreytingu, sem ætlað er að herða á þeirri meginreglu, að ríkissjóður sé ekki rekinn á lánnum frá Seðlabankanum.

4. mgr. er nýmæli. Er ákvæðinu ætlað að girða fyrir að komist verði framhjá ákvæði 3. mgr. Gildir ákvæðið jafnt hvort heldur sem bankinn kaupir beint láns skjöl frá ríkissjóði eða hann kaupir þau af þriðja aðila svo fremi sem ríkissjóður er aðalskuldari.

Um 14.gr.

Greinin er efnislega samhljóða 1. mgr. 15.gr. gildandi laga. Heimild Seðlabankans til að stofna og reka kaupþing hefur ekki verið notuð til þessa, m.a. vegna smæðar peningamarkaðarins og óstöðugleika í efnahagsmálum undanfarandi ára. Ýmis merki þess, að hér á landi geti skapast grundvöllur fyrir óháð kaupþing hafa þó komið í ljós á s.l. 2 - 3 árum með stofnun fjárfestingarfélaganna, sem versla með verð-

bréf á frjálsum markaði. Þar til meiri stöðugleiki er orðinn á innlendum peningamarkaði, er talið heppilegt að Seðlabankinn hafi forgöngu um stofnun reglulegs kaupþings, enda má segja að heilbrigð verðbréfa- og hlutabréfaviðskipti séu nauðsynlegur þáttur í að byggja upp starfhæft peningakerfi.

2. mgr. er óbreytt 3.gr. laga nr. 10/1964 og þarfnast ekki skýringa.

Um 15.gr.

Í 1. mgr. er lagt bann við því að Seðlabankinn annist viðskipti, sem eru talin vera verkefni innlánsstofnana samkvæmt lögum, venjum eða eðli máls. Sérhver viðskipti við almenning eru því óheimil og er honum með öllu bannað að keppa um viðskipti við innlánsstofnanir. Úrskurðarvald um ágreining sem kann að rísa vegna þessa ákvæðis, er í höndum ráðherra.

Vera kann að í frumvarp þetta skorti ákvæði, sem taka til annarra verkefna sem talin eru verkefni Seðlabankans í dag eða kunna síðar að vera talin samrýmast hlutverki Seðlabankans, og er því svo fyrir mælt í 2. mgr., að Seðlabankanum sé slík starfsemi heimil enda liggi fyrir samþykki ráðherra.

Um 16.gr.

Samkvæmt 18.gr. gildandi laga ákveður Seðlabankinn, að fengnu samþykki ríkisstjórnarinnar, stofngengi (pari) íslensku krónunnar gagnvart erlendum gjaldeyri og gulli. Ekki er lengur stuðst við stofngengishugtakið, er tengt var "per value" framsetningu Alþjóðagjaldeyrissjóðsins, er löndin byggðu á gullinnihaldi gjaldmiðla sinna. Nú er íslenska krónan byggð á mið- eða meðalgengi (central rate) fleiri gjaldmiðla. Ákvarðanir um viðmiðun íslensku krónunnar gagnvart öðrum gjaldmiðlum eru háðar ýmsum ytri aðstæðum frá einum tíma til annars. Er því lagt til í greininni, að í stað stofngengis og viðmiðun þess gagnvart gulli, sé notað almennara orðalag, sem er það rúmt að ákvarðanir um breytta viðmiðun íslenska gjaldmiðilsins gagnvart öðrum gjaldmiðlum, geti verið teknar án þess að breyta þurfi lögum.

Í síðasta málslið 1. mgr. er ákvæði, sem heimilar Seðlabankanum einhliða að fella niður gengisskráningu um stundarsakir. Ákvæði sama efnis er nú að finna í 1. mgr. 7.gr. laga nr. 63/1979 um skipan gjald-eyris- og viðskiptamála.

2. og 3. mgr. er óbreytt 2. og 3. mgr. 18.gr. gildandi laga.

Um 17.gr.

Samkvæmt 19.gr. gildandi laga er Landsbanka Íslands og Útvegsbanka Íslands veittur réttur til þess að versla með erlendan gjald-eyri auk Seðlabankans. Ennfremur er Seðlabankanum heimilt að fengnu samþykki ráðherra að veita öðrum bönkum og póststjórninni leyfi til að versla með gjaldeyri innan takmarka sem hún ákveður. Búnaðarbanka Íslands var veitt heimild til að versla með gjaldeyri í lok ársins 1982. Með lögum nr. 73/1983 var gerð breyting á 1. mgr. 5.gr. laga nr. 63/1979 um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála, þar sem Seðlabankanum er heimilað, að fengnu samþykki ráðherra, að veita sparisjóðum leyfi til að versla með gjaldeyri innan takmarka sem hann ákveður. Á grundvelli þessara heimilda hefur öllum viðskiptabönkum og nokkrum sparisjóðum verið heimilað að versla með erlendan gjaldeyri.

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að viðskiptabankar og sparisjóðir hafi rétt til þess að versla með erlendan gjaldeyri án þess að þurfa að sækja um heimild til þess sérstaklega, enda fullnægi þeir öllum skilyrðum um viðskiptabanka- og sparisjóðastarfsemi, samkvæmt þeim lögum sem þeir starfa eftir. Þá er Seðlabankanum heimilt að veita póststjórninni leyfi til að versla með erlendan gjaldeyri og er það ákvæði óbreytt frá gildandi lögum, en sú breyting er fólgin í frumvarpinu að samþykkis ráðherra er ekki krafist.

Í 2. mgr. er svo fyrir mælt, að Seðlabankinn setji reglur um gjaldeyrisviðskipti banka og sparisjóða og geti sett ákvæði um takmarkanir þeirra að fengnu samþykki ráðherra. Að öðru leyti vísast til gildandi laga um skipan gjaldeyris- og viðskiptamála og reglugerðar nr. 519/1979, sem er sett samkvæmt heimild í 18.gr. þeirra laga.

Um 18.gr.

Grein þessi er óbreytt 1. mgr. 20.gr. gildandi laga.

Um 19.gr.

Grein þessi er óbreytt 2. og 3. mgr. 20.gr. gildandi laga sbr. lög nr. 20/1962. Er talið heppilegra að hafa efni 20.gr. gildandi laga í tveimur greinum því að hér er fjallað um tvö aðskilin mál.

Um 20.gr.

Greinin er efnislega óbreytt 21.gr. gildandi laga. Lagt er til að í stað "Gjaldeyriseftirliti" í 2. málslíð 1. mgr. sé notað "Seðlabankanum er heimilt ..." enda ástæðulaust að lögfesta heiti einstakra deilda bankans, sem hafa með höndum tiltekin verkefni en starfa á ábyrgð bankastjórnar. Hér er um orðalagsbreytingu að ræða en ekki efnisbreytingu.

Um 21.gr.

Hér er kveðið svo á um, að Seðlabankinn sé fyrir hönd ríkisins fjárhagslegur aðili að Alþjóðagjaldeyrissjóðnum. Er greinin í samræmi við 2.gr. gildandi laga en felld eru brott úr þeirri grein ákvæði, sem ekki hafa þýðingu lengur.

Hér er einungis um það að ræða að Seðlabankinn leggi fram fjárframlög til Alþjóðagjaldeyrissjóðsins samkvæmt reglum sjóðsins og samkvæmt heimild Alþingis hverju sinni, en þau greiðist ekki úr ríkissjóði sbr. 2.gr. laga nr. 82/1968. Um aðild Íslands að öðru leyti að Alþjóðagjaldeyrissjóðnum fer skv. lögum nr. 105/1945.

Um 22.gr.

Greinin er efnislega óbreytt 1. og 3. mgr. 23.gr. gildandi laga. Er svo fyrir mælt að Seðlabankinn skuli safna upplýsingum og gera

áætlanir um þau verkefni sem bankanum eru falin samkvæmt lögum þessum og birta opinberlega upplýsingar um þau efni. Er bankastjórn látið eftir að ákveða með hvaða hætti þessar skyldur eru uppfylltar, og óþarft er að taka fram í lögnum, að sérstök deild skuli hafa þá starfsemi með höndum.

Efni 2. mgr. 23.gr. gildandi laga er fellt út í frumvarpinu enda er starfandi sérstök stofnun, Þjóðhagsstofnun, sem starfar samkvæmt lögum nr. 54/1974 en samkvæmt 1.gr. þeirra laga skal Þjóðhagsstofnun "... vinna að hagrannsóknum og vera ríkisstjórn og Alþingi til ráðuneytis í efnahagsmálum." Í 4.tl. 2.gr. laga nr. 51/1974 er ennfremur tekið fram að Þjóðhagsstofnun skuli annast hagfræðilegar athuganir og skýrslugerðir um efnahagsmál fyrir ríkisstjórnina og fleiri aðila þ.m.t. Seðlabanka Íslands.

Um 23.gr.

Greinin er óbreytt 24.gr. gildandi laga.

Um 24.gr.

Um efni greinarinnar vísast til 1. og 2. mgr. 25.gr. gildandi laga. Í greininni eru tvö nýmæli. Í fyrsta lagi er gert ráð fyrir því að formaður bankastjórnar sé kosinn til eins árs í senn. Samkvæmt gildandi lögum er hann kosinn til eigi skemmri tíma en eins árs í senn.

Í öðru lagi er lagt til að bankastjórar séu ráðnir til sex ára í senn og er það í samræmi við ákvæði í frumvarpi til laga um viðskiptabanka um ráðningu bankastjóra ríkisviðskiptabankanna. Engin takmörk eru á því hversu oft megi endurráða bankastjóra.

Um 25.gr.

Greinin er óbreytt 26.gr. gildandi laga.

Um 26.gr.

Í 1. mgr. er það nýmæli að taki bankastjóri við stöðu í þjónustu ríkisins og þeirri stöðu fylgja jafnhá eða hærri laun en nema biðlaunum við starfslok, þá falli niður greiðsla biðlauna en ella greiðist mismunurinn til loka biðlaunatímans. Er þetta í samræmi við lög um laun starfsmanna ríkisins nr. 92/1955.

2. mgr. er nýmæli. Óeðlilegt er, að bankastjórar Seðlabankans séu í öðrum störfum, en sem stjórnendur æðstu peningastofnunar landsins.

Samkvæmt 3. mgr. 25.gr. gildandi laga mega bankastjórar ekki vera í stjórn annarra peningastofnana eða fyrirtækja eða gegna öðrum störfum, sem ekki má skoða í beinum tengslum við starf þeirra við bankann, nema samþykki ráðherra komi til. Í reynd hefur þetta ákvæði ekki sett nein takmörk á þátttöku bankastjóra í stjórn peningastofnana eða fyrirtækja eða taka þátt í atvinnurekstri.

Er því lagt til að bankastjórum Seðlabankans séu þau með öllu óheimil.

Frá þessu er þó gerð undantekning í síðasta málslið greinarinnar þegar um sérstök verkefni er að ræða fyrir einstök ráðuneyti, enda sé aflað samþykkis ráðherra þess sem fer með bankamál.

Um 27.gr.

Ákvæði þessarar greinar er samhljóða 27.gr. gildandi laga með hliðsjón af þeim breytingum, sem lagt er til að verði gerðar á ráðningartíma bankastjóra, sbr. 34.gr. frumvarpsins.

Um 28.gr.

Greinin er efnislega óbreytt 1. og 3. mgr. 28.gr. gildandi laga. Ákvæði 2. mgr. þeirrar greinar um að bankaráðsmenn og varamenn þeirra skuli vera búsettir í Reykjavík eða svo nálægt Reykjavík, að þeim sé auðvelt að sækja bankaráðsfundi hvenær sem er, er fellt brott úr frumvarpinu.

Um 29. og 30.gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 31.gr.

Hér er lagt til að gerð verði sú breyting frá gildandi lögum að Alþingi kjósi tvo endurskoðendur hlutbundinni kosningu til fjögurra ára. Er eðlilegt að Alþingi kjósi endurskoðendur með Seðlabankanum á sama hátt og það kýs endurskoðendur hjá ríkisviðskiptabönkunum. Þá er gert ráð fyrir því að ráðherra skipi löggiltan endurskoðanda einnig til fjögurra ára. Samkvæmt 30.gr. gildandi laga er sérstakur bókhaldsfróður endurskoðandi ráðinn af bankaráði til að sinna endurskoðun á þess vegum. Eftir sem áður er gert ráð fyrir því að bankaráð beri ábyrgð á endurskoðun reikninga bankans samkvæmt ákvæðum þessarar greinar.

Um 32.gr.

Samkvæmt 36.gr. gildandi laga ræður bankaráð aðalféhirði Seðlabankans og forstöðumann endurskoðunardeildar. Eðlilegt er að bankaráð ráði einnig aðalbókara, en það starf er eitt af mikilvægari störfum innan Seðlabankans.

Um VII. kafla.

Ákvæði þessa kafla eru flest nýmæli en önnur koma í stað 1.-3. mgr. 10.gr. gildandi laga.

Um 33.gr.

Hér er lagt til að Bankaeftirlitið sé sjálfstæð stofnun sem starfi innan Seðlabankans. Í því felst m.a. að bankinn skuli sjá Bankaeftirlitinu fyrir starfsaðstöðu og greiða allan kostnað vegna eftirlitsins. Yfirstjórn Bankaeftirlitsins er í höndum ráðherra og bankaráðs Seðlabankans en heyrir ekki að neinu leyti undir bankastjórn Seðlabankans.

Um 34.gr.

Í 1. mgr. er meginhlutverk Bankaeftirlitsins skilgreint. Er það í samræmi við ákvæði 2. mgr. 10.gr. gildandi laga. Hér er þó ekki tekið fram, að Bankaeftirlitinu sé heimilt að gera athugasemdir ef það telur rekstur innlánsstofnunar óheilbrigðan þótt reksturinn sé ekki í andstöðu við lög og önnur fyrirmæli. Óþarft er að taka slíkt fram sérstaklega því að það er eðlilegt hlutverk eftirlitsins að gera athugasemdir í þeim tilvikum og stuðla að öðru leyti að því að hér á landi sé starfsemi innlánsstofnana rekin á heilbrigðan og öruggan hátt. Eftirlitið nær til innlánsstofnana, sem eru nánar skilgreindar í 7.gr. frv.

2. mgr. þarfnast ekki skýringa.

Um 35.gr.

Hér er kveðið á um skyldu Bankaeftirlitsins til að kanna fjárhagsstöðu og starfsemi innlánsstofnana svo oft sem það telur nauðsynlegt, og um skyldu innlánsstofnana til að veita Bankaeftirlitinu aðgang að öllum gögnum, sem varða starfsemi þeirra, og veita aðrar upplýsingar, sem Bankaeftirlitið telur nauðsynlegar vegna eftirlitsins. Samkvæmt þessu ákvæði er augljóst, að ákvæði um þagnarskyldu í lögum, sem gilda um starfsemi innlánsstofnana, geta stjórnendur og starfsmenn þeirra stofnana ekki borið fyrir sig gagnvart Bankaeftirlitinu. Að öðru leyti þarfnast greinin ekki skýringa.

Um 36.gr.

Í 15.gr. laga nr. 69/1941 um sparisjóði er ákvæði, sem miðar að því að takmarka áhættu sparisjóðanna vegna útlána og annarra skuldbindinga eins viðskiptaaðila, eða fleiri viðskiptaaðila sem eru svo fjárhagslega tengdir að skoða beri skuldbindingar þeirra sameiginlega þegar áhætta vegna fyrirgreiðslunnar er metin. Er við það miðað að heildarskuldbindingar séu ekki meiri en sem svarar 50% af eigin fé sparisjóða að frádrögnum nánar tilgreindum greiðslutryggingum. Í gildandi lögum um viðskiptabanka er ekki að finna sambærilegt ákvæði, og í frumvarpi til laga um viðskiptabanka er ekki gert ráð fyrir slíku ákvæði.

Í stað þess að lögfesta sambærilegt ákvæði fyrir viðskiptabanka og/eða sparisjóði er í þessari grein svo fyrir mælt, að Bankaeftirlitið skuli fylgjast með því, að heildarfyrirgreiðsla innlánsstofnana við einn einstakan viðskiptaaðila eða fleiri viðskiptaaðila, sem eru svo fjárhagslega tengdir að skoða beri fyrirgreiðsluna til þeirra sameiginlega, sé ekki í ósamræmi við þá áhættu sem í viðskiptum felst með hliðsjón af fjárhagslegum styrkleika innlánsstofnunar og öðrum atriðum sem hafa áhrif á það mat. Er ætlast til að Bankaeftirlitið geri um það athugasemdir og krefjist úrbóta ef talin er ástæða til.

Um 37.gr.

Á undanförunum árum hefur Bankaeftirlitið beitt sér fyrir samræmingu á opinberum efnahags- og rekstrarreikningum innlánsstofnana og lagt fram drög að reikningsskilareglum. Fullu samræmi á reikningum þeirra hefur ekki verið náð ennþá, enda hefur Bankaeftirlitið skort heimildir til þess að setja slíkar bindandi reglur. Nauðsynlegt er að setja reglur um reikningsskil innlánsstofnana til þess að unnt sé að bera saman afkomu og fjárhag einstakra stofnana. Mikilvægt er t.d. að eigið fé innlánsstofnana sé reiknað á sama hátt hjá öllum innlánsstofnunum vegna fjölmargra ákvæða, sem lagt er til að verði lögfest í frumvörpum til laga um viðskiptabanka og um sparisjóði og taka mið af eigin fé með einum eða öðrum hætti.

1. og 2.tl. greinarinnar mæla fyrir um heimildir Bankaeftirlitsins til þess að setja reglur um framangreint atriði.

Í 3. og 4.tl. er kveðið á um heimildir Bankaeftirlitsins til að krefjast reglulega upplýsinga í því formi sem það óskar eftir frá innlánsstofnun, og er það í samræmi við framkvæmdina eins og hún er nú.

Um 38.gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um 39.gr.

Ákvæði þetta veitir Bankaeftirlitinu heimild til að boða til fundar í stjórn innlánsstofnunar og stýra þeim fundi. Nær heimildin jafnt til

þess að boða til fundar í æðstu stjórn hverrar stofnunar, s.s. hluthafafundar í hlutafélagsbönkum og ábyrgðarmanna í sparisjóðum og með framkvæmdastjórn innlánsstofnunar.

Er ákvæði þessarar greinar varaúrræði ef ekki tekst með öðrum hætti að knýja fram úrbætur vegna vanrækslu á skyldum, sem hvíla á stjórnendum innlánsstofnana.

Um 40.gr.

Hér er mælt fyrir um ráðningu forstöðumanns Bankaeftirlitsins og ákvörðun launa og launakjara á sama hátt og um bankastjóra Seðlabankans, að öðru leyti en því, að ekki er gert ráð fyrir að ráðningartími hans sé bundinn til ákveðins tíma.

Greinin þarfnast ekki frekari skýringa.

Um 41.gr.

Mikilvægt er að starfsmenn Bankaeftirlitsins séu óháðir þeim stofnunum, sem eru undir eftirliti Bankaeftirlitsins og eigi ekki hagsmuna að gæta sem hluthafar í viðskiptabönkum né ábyrgðarmenn eða stofnaðilar sparisjóða, né annarra stofnana sem Bankaeftirlitinu kann að vera falið eftirlit með.

Í 1. mgr. er lagt bann við því að starfsmenn Bankaeftirlitsins séu í stjórn eða eigi eignarhlut í þeim stofnunum sem eru háðar eftirliti Bankaeftirlitsins.

Í 2. mgr. er ákvæði um að forstöðumanni Bankaeftirlitsins sé óheimilt, án leyfis bankaráðs, að taka lán eða stofna til skuldbindinga við stofnun, sem er undir eftirliti Bankaeftirlitsins. Er þetta sjálfsögð regla því að forstöðumaðurinn má ekki á nokkurn hátt vera fjárhagslega skuldbundinn þeim stofnunum, sem hann hefur eftirlit með.

Ákvæði 3. mgr. er sett til þess að unnt sé að komast hjá því að öðrum starfsmönnum sé falið eftirlit hjá innlánsstofnunum, þar sem þeir hafa fengið lán eða stofnað til annarra skuldbindinga.

4. mgr. þarfnast ekki skýringa.

Um 42.gr.

Gert er ráð fyrir því að Bankaeftirlitið haldi skrá yfir starfandi innlánsstofnanir og miðar ákvæði þessarar greinar að því, að tryggja, að upplýsingar um stofnun nýrra afgreiðslustaða og um stjórnendur innlánsstofnana og endurskoðendur þeirra séu þar ávallt fyrir hendi.

Um 43. og 44.gr.

Í greinum þessum eru ýmis nýmæli sem kveða nánar á um atriði er snerta gerð ársreiknings og reikningsskil. Þarfnast þau ekki skýringa.

Um 45.gr.

Grein þessi er nýmæli. Samkvæmt gildandi lögum er Seðlabankinn undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum til ríkissjóðs og sveitar- sjóða. Í aths. við 47.gr. frumvarpsins er gerð grein fyrir þeim sköttum sem bankinn greiðir samkvæmt sérstökum lögum sem hafa vikið til hliðar skattfrelsisákvæði gildandi Seðlabankalaga. Í 47.gr. frumvarpsins er kveðið svo á um að bankinn skuli undanþeginn greiðslu tekju- og eignar- skatts sbr. lög nr. 75/1981.

Ekki eru sömu rök til að skattleggja starfsemi Seðlabanka á sama hátt og önnur rekstrarfyrirtæki. Afkoma Seðlabanka er háð öðrum lög- málum en afkoma fyrirtækja og innlánsstofnana eða annarra þjónustu- stofnana. Taka verður tillit til sérstöðu Seðlabankans í þeim efnum við ákvörðun skatta eða annarra álaga sem taka mið af rekstrarafkomu bankans.

Hér er gert ráð fyrir því, að Seðlabankinn greiði arð til ríkis- sjóðs sem nemi 50% af hagnaði síðasta rekstrarárs vegna innlendrar lánastarfsemi bankans en að frádragnum öllum rekstrarkostnaði og arð- greiðslu til Arðsjóðs. Lagt er til að reikna skuli áhrif verðlags- breytinga á innlendar eignir og skuldir bankans í samræmi við skatta- lög og verður að telja það eðlilega leiðréttingu. Enn fremur er gert

ráð fyrir því að rekstrarhalli færist framreiknaður til frádráttar hagnaði síðari ára í samræmi við skattalög.

Samkvæmt lögum nr. 40/1969 um umboðsbóknun og gengismun gjald-eyrisbankanna greiðir Seðlabankinn 60% af heildartekjum sínum vegna mismunar kaup- og sölugengis gjaldeyris svo og 60% af bóknun vegna þeirra viðskipta. Því er gert ráð fyrir að undanþiggja tekjur bankans vegna gjaldeyrisviðskipta arðskilum ella mundi vera um tvísköttun að ræða.

Uppfærsla á gjaldeyriseign bankans færist á sérstakan endurmatsreikning í efnahagsreikningi og telst ekki til tekna og gjalda í rekstrarreikningi og er uppfærslan undanþegin arðskilum enda óháð rekstri bankans að öðru leyti.

Samkvæmt 33.gr. gildandi laga skal greiða af tekjuafgangi, að frádregnum rekstrarkostnaði og tapi, sem bankinn hefur orðið fyrir á árinu, 5% arð af stofnfé bankans, þó aldrei meira en sem nemur helmingi tekjuafgangsins. Arður sá sem hér um ræðir myndar sérstakan sjóð, Arðsjóð, sem Seðlabankinn varðveitir. Af tekjum Arðsjóðs, sem eru vextir og 5% árlegur arður, er helmingur greiddur til Vísindasjóðs, sbr. lög nr. 51/1957 um Vísindasjóð.

Í 2. mgr. þessarar greinar er lagt til að ákvæði gildandi laga verði óbreytt að því er varðar greiðslu í Arðsjóð og framlög til Vísindasjóðs. Í athugasemdum við 1.gr. frumvarpsins kemur fram, að stofnfé Seðlabankans sé kr. 1 millj. og hefur það einungis þýðingu í sambandi við ákvæði þessarar greinar.

Um 46.gr.

1. mgr. þarfnast ekki skýringa.

Í 2. mgr. er Bankaeftirlitinu veitt heimild til að veita opinberum erlendum eftirlitsaðilum með innlánsstofnunum þær upplýsingar, sem um getur í greininni og í þeim tilgangi sem þar greinir. Á undanförunum árum hefur tekist að ná nokkuð víðtækri samvinnu á milli þessara aðila víða í heiminum. Er unnið að því að treysta samstarfið enn frekar

einkum vegna þess að bankastarfsemi yfir landamæri ríkja hefur vaxið mjög ört. Þótt starfsemi erlendra bankastofnana þekkist ekki enn hér á landi og eignaraðild íslenskra innlánsstofnana í erlendum bönkum sé óveruleg, er talið eðlilegt að veita Bankaeftirlitinu undanþágu frá ákvæðum um þagnarskyldu gagnvart erlendum eftirlitsaðilum.

Um 47.gr.

Í 35.gr. gildandi laga er bankinn undanþeginn öllum opinberum gjöldum og sköttum, hverju nafni sem nefnast, þar á meðal til ríkissjóðs og sveitarsjóða eða annarra stofnana. Samkvæmt sérstökum lögum hefur bankanum hins vegar verið gert skylt að greiða ýmis gjöld til ríkissjóðs og sveitarfélaga og má þar nefna gjald til ríkissjóðs vegna gjaldeyrisviðskipta, landsútsvar, fasteignagjöld, sérstakan skatt á skrifstofu- og verslunarhúsnæði og launatengd gjöld.

Hér er lagt til að bankinn sé undanþeginn tekju- og eignarskatti sbr. lög nr. 75/1981 um tekju- og eignarskatt en gert er ráð fyrir að bankinn greiði arð til ríkissjóðs skv. 45.gr. frumvarpsins.

2. mgr. er óbreytt 2. mgr. 35.gr. gildandi laga.

Um 48. og 49.gr.

Þarfnast ekki skýringa.

Um ákvæði til bráðabirgða.

Þarfnast ekki skýringa.